

Herodot om Xerxes' tale til perserne

5 *Herodot (ca. 480 f.Kr.-ca. 420 f.Kr.) var græsk historieskriver. Hans verdenshistorie (skrevet ca. 430 f.Kr.) skulle bl.a. forklare den evige konflikt mellem grækerne (hellenerne) og fremmede (barbarer) fra de ældste tider og frem til Perserkrigene.*

10 Da Xerxes efter erobringen af Ægypten ville begynde krig mod Athen, sammenkaldte han en speciel forsamling bestående af de fornemste persere, dels i den hensigt at høre deres opfattelse, dels for selv i alles nærværelse at forkynde sin vilje. Da mødet var sat, udtalte Xerxes sig på følgende måde:

15 "Persere! Det er ikke mit ønske selv at indføre denne skik¹ blandt jer; men da jeg har taget den i arv som tradition, agter jeg at følge den. Som jeg erfarer af de ældre, har vi nemlig aldrig forholdt os passive, siden vi overtog vor førende stilling fra mederne, efter at Kyros havde styrtet Astyages²; dette er Guds vilje, og desuden er det til vor egen fordel at have meget mellem hæn-

20 derne. Hvilke nye folkeslag Kyros og Kambyses og senere hen min fader Dareios³ har undervunget og knyttet til vort rige, behøver ingen at fortælle jer; det ved I jo selv god besked med. Hvad mig angår, har jeg siden min tronbestigelse tænkt over, hvorledes jeg ikke skal komme til at stå tilbage for mine forgængere på denne ærefulde plads og ikke øge persernes magt i ringere grad end de. Under mine overvejelser er jeg nået til den opfattelse, at vi dels vil vinde be-

25 rømmelse og et land, der ikke er mindre eller ringere end det, vi nu ejer, men mere frugtbart, og dels, at vi derved vil opnå hævn og straf over vore fjender.⁴

Jeg har derfor nu ladet jer kalde sammen i den hensigt at forelægge jer mine planer: Jeg agter at slå bro over Hellespont⁵ og at føre en hær gennem Europa til Hellas for at hævne mig på athenæerne til gengæld for alt det onde, de har bragt over perserne og min fader. I så jo

30 også, at min fader Dareios tænkte på at angribe disse mænd; men han er død og opnåede ikke at hævne sig. Jeg vil nu på hans og de øvrige perseres vegne ikke raste, før jeg har indtaget og brændt Athen, da det var dem, der begyndte med at tilføje min fader og mig uret. Først kom de til Sardes sammen med milesieren Aristagoras, vor slave, og da de var nået så langt, stak de ild på de indviede lunde og templerne⁶; hvad de siden har gjort mod os, da vi gik over til deres

land under ledelse af Datis og Artafrenes, det ved I vist alle sammen.⁷

Af disse grunde er jeg nu opsat på at føre krig mod dem, men under mine overvejelser finder jeg desuden mange fordele derved, som jeg nu skal gøre rede for:

Hvis vi undertvinger disse mænd og deres naboer, der bebor frygeren Pelops' land⁸ vil vi bringe vort land til at grænse op til Zeus' himmel⁹: Solen vil da ikke skue ned over noget land,

¹ En ekspansiv politik

² Persernes leder, Kyros, havde taget magten i Medien (i dag Iran) i 550 f.Kr. Herefter var Perserrikets ekspansion påbegyndt

³ Kyros, Kambyses, Dareios – de tidligere persiske konger

⁴ Xerxes hentyder til, at athenerne både havde støttet de græske ioneres oprør mod Persien i 499 f.Kr. og besejret en persisk hær ved Marathon i 490 f.Kr.

⁵ *Hellespont*: Bosphorus-strædet

⁶ Der hentydes her til lederen af det ioniske oprør, Aristagoras fra Milet, hærgede den persiske provinshovedstad, Sardes.

⁷ Datis og Artafrenes ledede den persiske hær, der led nederlag ved Marathon.

⁸ Den græske halvø Peloponnes mentes opkaldt efter sagnhelten Pelops.

der grænser op til vort, men, jeg vil gøre dem alle i fællesskab med jer til ét land, idet jeg rykker frem gennem hele Europa. Jeg er nemlig blevet klar over, at der hverken bliver nogen by med mænd eller noget land med mennesker tilbage, der vil være i stand til at møde os i kamp, når de folkeslag er likviderede¹⁰, som jeg lige har nævnt. Således vil lige så vel de mennesker, der har gjort os fortræd, komme til at bære trældomsåget, som de, der er uskyldige. I ville gøre mig til behag ved at iværksætte mine bud [...].”

5
10
15
20
Efter Xerxes udtalte Mardonios sig på følgende måde: ”Hersker! Du er ikke alene den mest fremragende af de persere, der har levet, men også af dem, der vil komme til verden, da du både i din tale behandlede alt andet på bedste og mest sanddru måde, og fordi du ikke vil tillade de ionere¹¹, der er bosat i Europa at gøre os til latter; det er de ikke dygtige nok til. Det ville jo være en ren skandale, hvis vi har undertvunget og holder som vore slaver: sakerne, inderne, etiopierne, ægypterne og mange andre store folkeslag, der ikke har tilføjet perserne nogen uret, men udelukkende, fordi vi ønskede at udvide vort magtområde, mens vi ikke agter at hævne os på hellenerne, der er begyndt med at gøre os uret. Hvad skulle vi være bange for? Deres store menneskemateriale? Deres økonomiske styrke? Vi kender deres måde at kæmpe på og ved, at deres magt er svag; vi har undertvunget deres ætlinge¹² og har dem i vor magt, de mennesker, der er bosat i vort land under navn af ioner, æoler og doriere.¹³ [...] Hvis det derimod gælder dig, herre konge! hvem vil så sætte sig til åben modværg, når du rykker frem ledsaget af menneskemasserne fra Asien og hele flåden? For mig at se, når hellenernes tapperhed ikke så vidt! Hvis jeg nu skulle tage fejl, og hvis de af deres egen mangel på begreb skulle lade sig ophidse til at kæmpe med os, så skal de få at føle, at vi er de dygtigste soldater i hele verden.”

25 Herodot 7.8-9. Overs. A. Kragelund: *Græske historikere*, Kbh. (1944)

⁹ Ifølge én af datidens teorier tænkte jorden som en skive begrænset ved randene af himmelkuglen.

¹⁰ En anden oversættelse lyder: ’gjort uskadelige’.

¹¹ Her bruges ’ioner’ som fællesbetegnelse for grækere.

¹² *Ætlinge*: slægtninge

¹³ *Ioner, æoler og doriere*: de tre græske hovedstammer